

Spor Seyircilerinin Sözel Fiziksel Zorbalık Davranışları Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Spor Seyircilerinin Sözel Fiziksel Zorbalık Davranışları Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=30948>

Öz

Spor Seyircilerinin Sözel Fiziksel Zorbalık Davranışları Ölçeği, spor müsabakaları takip eden seyircilerin sergilediği zorbalık eğilimlerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir **psikometrik** araçtır. Ölçek, özellikle futbol taraftarları örneği üzerinden 2019 yılında yapılan bir doktora tezi kapsamında oluşturulmuştur. Yapılan analizler sonucunda, ölçek maddelerinin tek bir faktör altında toplandığı belirlenmiştir. Bu tek faktör, kaynak metinde belirtildiği üzere, **siber zorbalık** davranışları kapsamaktadır. Ölçeğin yüksek düzeyde iç tutarlılığına sahip olduğu, **Cronbach Alpha** katsayısının .93 olarak tespit edilmesiyle gösterilmiştir. Bu bulgular, geliştirilen araçın spor seyircilerinin zorbalık davranışları geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçebildiğini ortaya koymaktadır.

Ölçek toplam 14 maddeden oluşmakta olup, 5'li **Likert** tipi bir derecelendirme sistemi kullanmaktadır. Yapılan **Doğrulayıcı Faktör Analizi** (DFA), tek faktörlü yapının yüksek düzeyde yapı geçerliliğine sahip olduğunu doğrulamıştır.

Anahtar Kelimeler

Spor, Seyirci, **Zorbalık**, Siber Zorbalık, Ölçek Geliştirme, Futbol Taraftarı, Psikometri, Sözel Saldırganlık

Yazarlar

Yasin Karaca

Amaç

Bu ölçeğin temel amacı, spor müsabakaları sırasında veya ilgili sosyal ortamlarda spor seyircilerinin sergileme eğiliminde oldukları sözel ve fiziksel zorbalık davranışları sistematik olarak ölçmektir. Geliştirme çalışması, özellikle futbol taraftarlarının zorbalık davranışları incelemek üzere odaklanmıştır.

Ölçek, spor psikolojisi ve sosyal psikoloji alanlarında, seyirci davranışlarının doğası, zorbalık eğilimlerinin yaygınlığı ve bu tür davranışları etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik araştırmalarda kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Bu araç sayesinde, spor etkinliklerinde şiddet ve zorbalık önlemeye yönelik müdahale stratejileri geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Yapı

Ölçek, literatür taraması ve uzman görüşleri sonucunda geliştirilmiş olup, psikometrik analizler neticesinde tek boyutlu bir yapı sergilemektedir. Yapılan geçerlik analizlerinde, ölçekte yer alan

maddelerin anlam ve içerik olarak birbiriyle tutarlı oldu ve tek bir ortak yapıyı temsil ettiği görülmüştür. Bu tek faktör, çalışma kapsamında spor seyircilerinin genel zorbalık eylemlerini, özellikle de siber zorbalık bağlamında ifade edilen davranışları temsil etmektedir.

Ölçek maddelerinin kapsamları incelendiğinde, bu yapı; rakip takım seyircisine yönelik alay etme, kötü isim takma ve güçsüz olan hedef alma gibi doğrudan veya dolaylı **zorbalık** eylemlerini ölçmektedir. Bu kapsam, ölçeğin başlangıçındaki sözel ve fiziksel zorbalık kavramlarıyla örtüşse de, geliştirme sürecinde siber zorbalık davranışları da güçlü bir şekilde temsil edildiği belirtilmiştir.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek amacıyla gerçekleştirilen analizler, maddelerin tek bir faktörde toplandığını göstermiştir. Bu tek faktörlü yapı, ölçekteki maddelerin %62.70 oranında varyansın açıklanmasını sağlar. Bu yüksek açıklanan varyans oranı, ölçeğin ölçmeyi amaçladığı yapıyı güçlü bir şekilde temsil ettiğini göstermektedir.

Faktör analizleri sonucunda, ölçekte yer alan maddelerin faktör yüklerinin .73 ile .83 arasında değiştiği belirlenmiştir. Faktör yüklerinin .50'nin üzerinde olması, her bir maddenin ölçülen yapıya güçlü bir katkı sağladığını ve ölçeğin yapısal olarak geçerli olduğunu desteklemektedir. Sonuç olarak, Spor Seyircilerinin Sözel Fiziksel Zorbalık Davranışları Ölçeği'nin geçerli ölçümler yaptığını sonucuna varılmıştır.

Güvenirlilik

Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliği, **Cronbach Alpha** katsayısıyla değerlendirilmiştir. Hesaplamalar neticesinde katsayının .93 olduğu belirlenmiştir. Bu değer, sosyal bilimler araştırmaları için mükemmel düzeyde bir iç tutarlılığı işaret etmekte ve ölçek maddelerinin birbiriyle son derece uyumlu olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, yapısal modelin güvenilirliğini pekiştirmek amacıyla **Doğrulayıcı Faktör Analizi** (DFA) uygulanmıştır. DFA sonuçları, madde faktör yüklerinin 0.93 ile 0.95 arasında değiştiğini ve hata varyanslarının 0.09 ile 0.15 gibi oldukça düşük düzeyde olduğunu göstermiştir. Yüksek faktör yükleri ve düşük hata varyansları, ölçek maddelerinin ölçülen latent yapı üzerindeki etkisinin "büyük etki" kategorisinde olduğunu kanıtlamış ve ölçeğin tek faktörlü yapısının güvenilirliğini güçlendirmiştir.

Faktör Analizi

Ölçek geliştirme sürecinde hem Keşfedici hem de Doğrulayıcı Faktör Analizleri kullanılmıştır. Keşfedici analizler, ölçme araçlarındaki maddelerin tek bir faktörde toplandığını ortaya koymuştur.

Bu tek faktör, toplam varyansın %62.70'ini açıklamaktadır.

Yapılan **Doğrulayıcı Faktör Analizi** (DFA) ise tek faktörlü modeli doğrulamıştır. Analizde, tüm madde t oranlarının .01 düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. Faktör yük değerlerinin 0.50'nin üzerinde olması, maddelerin ölçülen yapı üzerindeki etkisinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, ölçeğin tek faktörlü modelinin yüksek düzeyde yapı geçerliğine sahip olduğunu ve psikometrik açıdan sağlam bir yapı sunduğunu kesinleştirir.

Araç

Test Type: Geliştirme

Format: 14 maddelik, 5'li **Likert** tipi ölçek.

Language Available: Türkçe

Population Group: Spor Seyircileri (Futbol Taraftarları)

Age Group: Belirtilmemiş (Araştırma kapsamında yetişkin/ergen futbol taraftarları)

Population Details: Futbol taraftarları örneği kullanılarak geliştirilmiştir.

Test Methodology: 5'li Likert derecelendirmesi: 1-asla yapmam, 2- nadiren yaparım, 3- bazen yaparım, 4- genellikle yaparım, 5- her zaman yaparım.

Anahtar Kelimeler

Sözel Zorbalık, Fiziksel Zorbalık, **Psikometri**, Ölçek, Spor Psikolojisi, Yapısal Etkilik Modellemesi, Taraftar Davranışları

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Author ORCID Identifier: Saflanmamıştır

Affiliation Email addresses: yasinkaraca99@gmail.com

Correspondence Address: İletişim e-posta adresi üzerinden sağlanabilir.

Test Yılı: 2019 (Doktora tezinin yayımlandığı yıl)

İzin ve Ücret: Ölçeğin kullanımı izinleri ve ücret bilgileri için sorumlu yazar Yasin Karaca ile iletişime geçilmesi önerilir.

Kaynaklar

Karaca, Y. (2019). *Spor seyircilerinin zorbalık davranışları'nın incelenmesi (futbol taraftarı örneği)* (Doktora tezi). İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Malatya. Tez, İnönü Üniversitesi Açık Erişim Sistemi üzerinden erişilebilmektedir: openaccess.inonu.edu.tr

Ölçeğin orijinal PDF'i buradan indirilebilir: spor-seyircilerinin-sozel-fiziksel-zorbalik-davranislari-olcegi-toad.pdf

Spor Seyircilerinin Sözel Fiziksel Zorbalık Davranışları Ölçeği Maddeleri

Madde Sayısı: 14

Rakip takım seyircisi ile dalga geçerim.

Rakip takımın seyircisine kötü isim takarım.

Küçük ve zayıf olan rakip takım seyircisini kızdırırım.